OIKEUSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

1.11.2019

Yksikönpäällikkö Jussi Matikkala
Oikeusministeriö
Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto,
rikosoikeusyksikkö

EDUSKUNNAN TARKASTUSVALIOKUNNALLE

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa liittyen harmaan talouden torjuntaan sekä hallituksen vuosikertomukseen 2018 ja Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomukseen eduskunnalle valtion vuoden 2018 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta.

Oikeusministeriö esittää lausuntonaan kunnioittaen seuraavan.

Harmaan talouden torjunnan nykytila, toimenpiteiden vaikuttavuus ja keskeiset kehittämistarpeet

Oikeusministeriön käsityksen mukaan harmaan talouden torjuntaan liittyvä sääntely ja muut toimenpiteet, kuten esimerkiksi korruption torjuntaa koskevat toimenpiteet, ovat ministeriön toimialan näkökulmasta kokonaisuutena arvioiden varsin kattavia. Vaikka eri toimenpiteiden vaikuttavuudesta ei oikeusministeriönkään toimialalla luonnollisesti aina ole välittömästi saatavissa reaaliaikaista ja yksityiskohtaista tutkimustietoa, on vaikutusarviointiin ja asiantuntijavalmisteluun perustuvien toimenpiteiden vaikuttavuus ollut ministeriön käsityksen mukaan kokonaisuutena arvioituna varsin hyvin arvioiden ja odotusten mukaista. Oikeusministeriö myös seuraa toimialallaan lainsäädännön ja muidenkin toimenpiteiden toimivuutta ja tilannetta.

Kehittämistarpeiden osalta huomiota voidaan kiinnittää siihen, että suoritettavat tehtävät ja toimenpiteet tulee valmistella mahdollisimman hyvin ja perusteellisesti sekä että tämän samoin kuin toimenpiteiden varsinaisen toteuttamisen ja myös seurannan tulee

olla riittävästi resursoituja. Siltä osin kuin harmaan talouden torjunnassa on kysymys esimerkiksi rikosoikeudellisesta reagoinnista, oikeusministeriö on kiinnittänyt huomiota tarpeeseen varmistaa koko rikosprosessiketjun riittävät resurssit, jotta rikosprosessikoneisto voi toimia asianmukaisesti.

Viranomaisten välinen tiedonvaihto harmaan talouden torjunnassa

Oikeusministeriöllä ei ole tältä osin lisättävää niihin tietoihin, joita ministeriöt ovat keväällä 2019 antaneet hallituksen vuosikertomuksen käsittelyn yhteydessä toimenpiteistä eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta (Hallituksen vuosikertomus 2018, Liite 3, s. 35-36). Oikeusministeriön käsityksen mukaan kannanottokohta on toteutunut hyvin, sillä viranomaisten välisen tiedonvaihdon kehittämistä koskevat kysymykset ovat varsin usein esillä erilaisissa lainsäädäntöhankkeissa.

Harmaan talouden torjunnan keskeiset hankkeet

Oikeusministeriöllä ei ole myöskään tältä osin erityistä lisättävää niihin tietoihin, joita keväällä 2019 on annettu hallituksen vuosikertomuksen käsittelyn yhteydessä (Hallituksen vuosikertomus, Liite 3, s. 46-47). Mainittakoon kuitenkin, että EU:ssa on loppuvuodesta 2018 hyväksytty asetus jäädyttämis- ja menettämisseuraamusten vastavuoroisesta tunnustamisesta. Tämä edistää osaltaan rajat ylittävää yhteistyötä harmaan talouden torjunnassa.

Oikeusministeriön arvion mukaan myös tämä kannanottokohta on toteutunut hyvin, sillä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelmaan sisällytetyt toimenpiteet etenivät kokonaisuutena arvioiden varsin hyvin.

Rinteen hallitusohjelman harmaan talouden torjuntaa koskevien kirjausten perusteella on tosin jo alkamassa uusi poikkihallinnollinen harmaan talouden torjuntaa koskeva työskentely. Harmaan talouden torjunnan kannalta merkittävistä tämän hallituskauden oikeusministeriön hankkeista voidaan tässä mainita ilmoittajien suojelua koskevan direktiivin implementointi.